

Правові та політичні аспекти змісту проектів адміністративно-територіальної, бюджетної та інших децентралізаційних реформ в Україні

М. М. Нагорна

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Corresponding author. E-mail: mixasjka@mail.ru

Paper received 18.05.17; Accepted for publication 25.05.17.

Анотація. У даній статті поданий аналіз правових та політичних аспектів змісту проектів адміністративно-територіальної, бюджетної та інших децентралізаційних реформ в Україні. Неабиякий інтерес становить перегляд фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, де визначне місце відводиться громаді, якій делегується лівова частка повноважень, адже саме громада є первинною, базовою та головною одиницею у системі адміністративно-територіального устрою України. Саме впровадження децентралізаційної реформи через об'єднання територіальних громад може стати запорукою переходу місцевого самоврядування на якісно новий рівень.

Ключові слова: місцева демократія, місцеве самоврядування, територіальна громада, децентралізаційна реформа, податкова система, місцеві бюджети.

Неефективність існуючої адміністративної системи державного управління є однією з причин досить скрутного економічного та політичного становища України. Реформування країни потребує суттєвих змін. На сучасному етапі розвитку України як демократичної правової держави важливу роль відіграє запровадження реформи з децентралізації влади, яка полягає в утвердженні демократичного управління, передачі владних повноважень територіальним органам, забезпеченні широкої участі громадян в управлінні справами держави й суспільства в цілому [2]. По-перше, здійснення децентралізації є необхідним кроком з огляду на євроінтеграційний зовнішньополітичний курс держави. По-друге, трансформація державного устрою може створити нові виклики для українського суспільства, особливо у процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи та на перших етапах функціонування нової системи організації публічної влади.

Підвищення якості управління розвитком держави – одне з найголовніших завдань українського суспільства. Досягається воно, насамперед, за рахунок сталого розвитку всіх територіальних утворень країни. На сьогоднішній день бачимо, що значна кількість областей та районів не в змозі самостійно вирішувати свої проблеми, що призводить до втручання держави в їх життєдіяльність. Сьогодні в Україні фінансові та матеріальні ресурси, спрямовані на розвиток регіонів, використовуються мало ефективно. Крім того, неправильно побудована система управління призводить до розбіжностей інтересів між центральним, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання [9, с. 393].

Вивченню теоретичних і практичних питань децентралізації влади, а також розвитку місцевого самоврядування в Україні приділяють увагу В. Авер'янов, В. Бакуменко, О. Бориславська [1], М. Братковський, І. Грицяк, В. Гройсман [3], Б. Данилишин [4], А. Лелеченко, В. Мамонова, М.Ф. Силенко, О. Скрипнюк [12], І. Цурканова [13] та ін. Проте, не зважаючи на низку наукових розвідок, дане питання залишається досить актуальним та потребує досліджень.

Метою нашого дослідження є аналіз правових та політичних аспектів змісту проектів децентралізаційних реформ в Україні.

Методологія роботи визначалась у відповідності до системних особливостей об'єкта та предмета дослідження,

тому основними науковими методами, що застосовувалися є історичний, формально-юридичний та порівняльний.

Україна переживає не прості часи, часи політичної та економічної кризи. Тому будь-які спроби уряду та парламенту впроваджувати в життя реформи, які б забезпечували ефективне і комфортне життя української громади повинні вітатися стоя! А це стане можливим тільки тоді, коли влада максимально наблизиться до народу, тобто скоротиться відстань, яка є між громадянином України та містом, де приймаються найважливіші рішення. Почути голос територіальної громади Закарпаття Києвом через територіальну віддаленість регіону є вкрай проблематично. Наближеність влади може стати одним із рушіїв того, що тебе почують та в подальшому нестимуть відповідальність за свої вчинки та дії. Відомий український філософ М. Сковорода говорив [11]: «Всякому городу нрав і права. Всяка імієт свій ум голова...». Напевно, саме такими словами видатного філософа і можна було б передати суть реформи з питань децентралізації влади на місцях. В чому суть реформи? Давайте разом спробуємо все це систематизувати.

По-перше, децентралізація наближає владу до людини так би мовити на відстань витягнутої руки, що спрощує вирішення більшості проблем. Адже види-мість з коридорів Кабінету Міністрів України на вулиці Грушевського ілюзорна ніж з вікна міського голови, таке саме порівняння можна зробити адміністрації з будинком, де розташована влада в місті, селі чи селищі!

По-друге, важливим моментом є врахування місцевої специфіки та традицій, які в принципі не суперечать загальнонаціональним інтересам та базовому документу Конституції України.

По-третє, децентралізація є надійним запобіжником від авторитаризму та диктатури, бо розосереджує владу між тисячами суб'єктів, що робить неможливим сконцентрування влади в обсягах, небезпечних для людини і для країни.

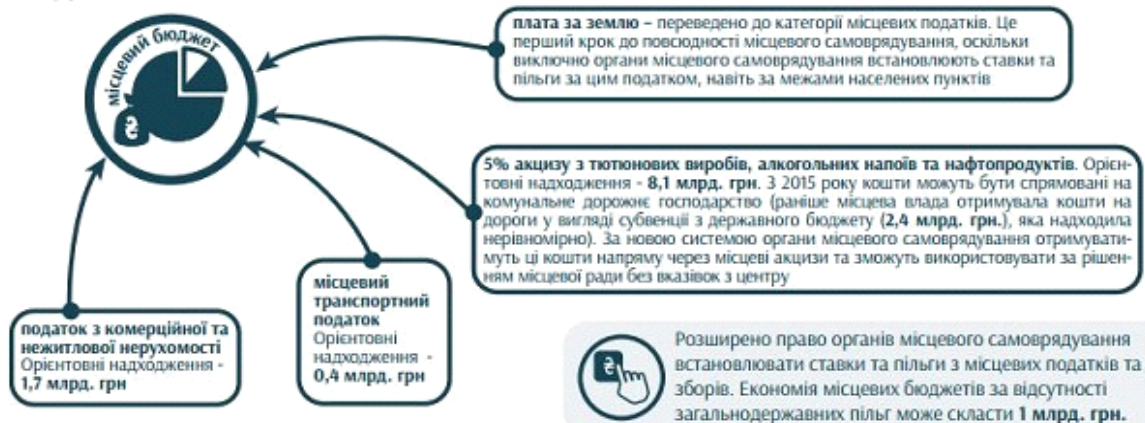
Такі кроки думаємо наблизять нашу політичну систему до європейської, а європейські стандарти місцевого самоврядування стануть взірцем для концепції змін до Конституції України в частині децентралізації.

Орієнтуючись на польський досвід ми відводимо головну роль громаді, делегуючи їй лівову частку повноважень, адже саме громада є первинною, базовою та

головною одиницею у системі адміністративно-територіального устрою України, його опорною конструкцією. Та найважливіше, про що ведуться розмови на найбільш низинному рівні – це фінансові ресурси, якими також поступається центральна влада. Ще на початку минулого року ми спостерігали за внесенням змін до Бюджетного та Податкового кодексів, які в результаті на 40 %, навіть в таких умовах, збільшили доходи місцевого самоврядування. Якщо говорити про

Податкову систему, то податки, які йтимуть до місцевого бюджету [6]: 1) 60% податку на доходи фізичних осіб (нині – 0%); 2) 25% екологічного податку; 3) 5% акцизного податку з реалізації підкацизних товарів; 4) 100% єдиного податку; 5) 100% податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; 6) 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт).

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Таблиця 1. Податкова система [10]

Що стосується Бюджетного кодексу, то він фактично став основою для стимулювання громад до об'єднання та підвищення їхньої спроможності через механізм переходу бюджетів об'єднаних громад на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом. У разі об'єднання такі громади наділяються повноваженнями та ресурсами, як у міст обласного значення. Тобто змінами до Податкового та Бюджетного кодексів зроблено перший крок до запровадження повсюдності місцевого самоврядування. Адже передбачено, що органи місцевого самоврядування встановлюють ставки та пільги за землю не тільки в межах, а за межами

населених пунктів, а в перспективі отримають виключні права щодо розпорядження, володіння і користування земельними ділянками в межах своєї юрисдикції (як у межах, так і за межами населених пунктів) [5].

Якщо ж територіальні громади не візьмуть участь у об'єднанні, вони позбавляться права на виконання делегованих державою повноважень органів місцевого самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися. Тому, об'єднання територіальних громад є запорукою переходу місцевого самоврядування на якісно новий рівень.

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

Таблиця 2. Місцеві бюджети [10]

Адже навіть передавши фінансові ресурси для більшості дрібних територіальних громад, вони можуть так і не стати спроможними. А що таке спроможність територіальних громад? Спроможною територіальною громадою є така громада, в якій місцеві джерела напо-

внення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади. А це стане можливим, в першу чергу, за рахунок об'єднання

(укрупнення) територіальних громад. Адже за кошти платників податків утримуватиметься одна рада, один голова, один виконком, а не декілька – що збереже кошти для реальних справ. З більшої території до місцевого бюджету можна зібрати значно більші податкові обсяги. А це призведе як мінімум до покращення стану населених пунктів, та якості життя громадян.

З приводу укрупнення територіальних громад, то цей процес не буде довільним. Громади об'єднуюватимуться за рішенням органів влади обласного рівня із подальшим врахуванням як об'єктивних критеріїв, так і думки громадян. Однак адміністративним центром, де буде новостворена рада, буде центр, до якого навіть найвіддаленіший населений пункт знаходитиметься на відстані не більше 20 км., щоб у екстрених випадках її не довше ніж за 30 хв. могла подолати пожежна команда, швидка допомога, поліцейський патруль тощо [3].

Власні повноваження	
	планування розвитку громади та формування бюджету
	економічний розвиток, залучення інвестицій, розвиток підприємництва
	управління земельними ресурсами, надання дозволів на будівництво, прийняття будівель в експлуатацію
	розвиток місцевої інфраструктури: утримання та будівництво доріг; водо-, тепло-, газопостачання і водовідведення та благоустрій території
	надання житлово-комунальних послуг (теплопостачання і водовідведення, управління відходами, утримання об'єктів комунальної власності)
	утримання вулиць і доріг на території громади
	організація пасажирських перевезень на території громади
	громадська безпека силами муніципальної поліції
	пожежна охорона

Таблиця 3. Власні повноваження [10]

Що стосується сіл, які не матимуть власних сільрад, їх інтереси в місцевій раді представлятимуть депутати, а у виконкомі – сільські старости, які обиратимуться на виборах. Саме депутати та старости забезпечуватимуть зв'язок між односельцями і владою громади та вирішуватимуть різні проблеми громади у раді та виконкомі.

Що стосується повноважень, то його розподіл відбудеться згідно з принципом субсидіарності, за яким найбільше повноважень отримають ті органи влади, які є найближчими до людей. Адже саме на цьому рівні вирішення завдань та надання послуг є найбільш ефективним та найменш ресурсовитратним.

Розглянемо детальніше, які ж повноваження отримають об'єднані громади. На малюнках, ми чітко бачимо який перелік повноважень (як власних, так і делегованих) переходить у володіння об'єднаних територіальних громад. Необхідно відмітити, що відповідно до Закону та Перспективного плану об'єднані громади отримають весь спектр повноважень, що на сьогоднішній день мають тільки міста обласного значення. Крім того, в об'єднаних громадах мешканці будуть забезпе-

чені послугами, що надаються органами державної влади. Тобто оформляти пенсію, субсидію, допомогу на дітей, по малозабезпеченню, отримувати дозвільні документи на будівництво, свідоцтво про народження і смерть, можна буде безпосередньо у центрі громади [10].

Делеговані повноваження	
	соціальна допомога через територіальні центри (в громадах)
	адміністративні послуги через центри їх надання (в громадах)
	управління школами та дитсадками
	первинна медична допомога
	утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків

Таблиця 4. Делеговані повноваження [10]

Отже, вищесказане дає нам зробити наступний висновок: об'єднана територіальна громада за українською схемою територіальної реформи повинна стати спроможною, самодостатньою та фінансово рентабельною на місцях. Це основна ланка, яка в першу чергу потребує змін! Що стосується районів та областей, то вони повинні ліквідуватися, а на їхньому місці утворитися повіти та регіони. Однак наразі йдеться лише про перший етап реформи – створення спроможних територіальних громад.

Якщо говорити про виконавчу гілку влади, то інститут голів державних адміністрацій, які нині призначаються з Києва, - скасовується. Натомість оперативне управління областями і районами переходить до обласних та районних виконавчих комітетів, які формуватимуться радами відповідного рівня, що їх обирають люди. Наразі виконавчі комітети створюються тільки при сільських, селищних, міських та районних у містах радах. А за рядом проектів реформування місцевого самоврядування передбачається створення відповідних органів і при районних та обласних радах, які б могли замінити місцеві державні адміністрації. Тобто, виконком став би таким собі «урядом» території, створюваний представницьким органом, обраним громадою. Він є важливим колегіальним органом, від якого залежить питання життєдіяльності територіальної громади, комунальної власності, інфраструктури території тощо, тому надання необхідної уваги дотримання законності при його формуванні є беззаперечною. Однак, проаналізувавши порядок формування виконкомів, що регламентований Законом України «Про місцеве самоврядування», провівши аналіз практики їх створення і діяльності, приходимо до висновку, що більшість виконкомів територій (як правило міст) в Україні, сформовані з порушенням вимог чинного законодавства, а тому їх можна вважати нелегітимними [10]. Пояснюю чому. На жаль, в Україні при утворенні виконавчих комітетів рад найчастішою помилкою є формування його в переважній більшості з числа осіб, які віднесені частиною 3 статті 51 Закону до категорії «інші». Це є грубим порушенням вимог статті 19 Конституції України [8],

частини 3 статті 7 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», пункту 1 статті 18 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», частини 3 статті 51 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [7].

Відповідно до частини 3-4 статті 51 Закону України «Про місцеве самоврядування» [7], до складу виконкому входить відповідний сільський, селищний, міський голова або голова районної у місті ради, секретар відповідної ради, керівники відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради. Крім того, до складу виконкому можуть входити інші особи. От в цьому якраз і загострення ситуації. Адже вимога згадуваної частини 3 статті 51 Закону є імперативною вимогою і при утворенні виконкомів тлумачиться досить довільно. Тому виникає так би мовити такий собі *правовий нонсенс*. Коли депутат суміщає депутатські повноваження у відповідній раді з посадою в її виконавчих органах, зокрема на посадах керівника відділу, управління, іншого виконавчого органу, керуючого справами виконкому, заступника міського голови тощо (пряме порушення частини 9 статті 51 Закону України «Про місцеве самоврядування») [7]. Тобто, депутат, який делегований у місцеву раду для представництва інтересів громади, фактично вступає в конфлікт інтересів між інтересами громади, які він має представляти в раді, в т.ч. контролюючи виконавчі органи ради, та посадові обов'язки, що є у широкому сенсі – оплачуваною роботою фахівця певної галузі. Ситуація коли депутат сам себе контролює є неприпустимою. Більше того, в статті 51 Закону чітко визначено, що депутати не можуть входити до складу виконавчого комітету цієї ради. Адже поєднання у руках однієї особи функцій (посад) окремих гілок влади, не лише протирічить основам правового ладу будь-якої держави, а й суперечить принципам, закладеним у чинне законодавство України, зокрема створює ситуацію конфлікту інтересів у однієї і тієї ж особи, яка виступає в різних іпостасях (депутат і посадова особа місцевого самоврядування).

Що стосується районних та обласних рад, то як ми вже зазначали, за рядом проектів реформування місцевого самоврядування передбачається створення відповідних органів і при районних та обласних радах, які б могли замінити місцеві державні адміністрації. Що стосується голів державних адміністрацій, то на їх

місце вводиться інститут префектів, які призначатимуться і звільнятимуться в такий же самий спосіб, як нині голови держадміністрацій – указом Президента України за поданням Кабінету Міністрів України. Нічого в цьому плані не змінюється! Адже на місце одного голови державної адміністрації відповідного району створюються посади префектів відповідно до кількості територіальних громад відповідного району. От вам і децентралізація! Так, префект від голів адміністрацій відрізняється значно меншими обсягами повноважень. Префекти жодним чином не втручатимуться і не мають права втручатися в оперативне управління. Префекти не мають жодного відношення і не розпоряджатимуться бюджетними потоками і будь-якими іншими фінансовими ресурсами місцевого самоврядування. Тобто повинні не керувати, а лише здійснювати контрольно-наглядові функції. Однак префект матиме право зупинити дію актів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України – з одночасним зверненням до суду. Після Президент України, Конституційний суд та Верховна Рада притягують до відповідальності відповідні Ради. Президент України ухвалює рішення про зупинення повноважень, а Верховна Рада – про призначення позачергових виборів відповідної Ради чи голови громади [9].

Та незважаючи на це, все ж бачимо позитивні зрушення у впровадженні даної реформи. Реформу місцевого самоврядування потрібно робити однозначно, не дивлячись на те, що криза. «Хто, як не ми, коли – якщо не зараз!» Однак для того, аби провести реформу місцевого самоврядування шляхом укрупнення територіальних громад, в першу чергу, необхідно створити фундамент, на основі якого в подальшому проводити децентралізаційні реформи. А таким фундаментом повинні стати зміни до Земельного законодавства, лісового законодавства, бюджетного та податкового кодексів, зміни до Конституції України, тисячі законних та підзаконних актів тощо. Україна взяла курс на проведення ряду децентралізаційних реформ. Однак тільки її впровадження на практиці покаже результат! Таким шляхом ішла і Польща, Чехія, Словаччина, Балтія. І він призвів до покращення життя територіальної громади. Сподіваємось, нам вистане духу, волі і сили іти вперед! Адже тільки так, і тільки зараз, і тільки МИ є рушієм творення нової, демократичної, правової держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади : досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко та ін. // Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія» – 2012. – 128 с. [Е. ресурс]. – Режим доступу : [http://despro.org.ua/media/upload/central_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evro_reyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pd](http://despro.org.ua/media/upload/central_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evro_reyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pd)
2. Гладка Т.І. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності / Т.І. Гладка // Державне управління : удосконалення та розвиток [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=937>
3. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні / Володимир Гройсман // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 2. – С. 26-37 [Е. ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2015_2_5.pdf
4. Данилишин Б. Як децентралізувати управління в Україні / Б. Данилишин // Економічна правда. – 2015. – 13 липня [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/07/13/550472/>
5. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 12 [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
6. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 7-8 [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 24 [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
8. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254>

9. Нагорна М.М. Децентралізаційні реформи в Україні як інструмент розвитку місцевої демократії : правові та політичні аспекти / Михайлина Михайлівна Нагорна // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол.ред. В.М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2016. – Вип. 109 (6). – С. 393-400.
10. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. В рамках проекту «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування в Україні» (проект ДІАЛОГ). Асоціація міст України / [Е. ресурс]. – Режим доступу : http://zhydachivrd.org.ua/file/image/051/posibnik_gromadi_1.pdf
11. Сковорода Г. Всякому городу нрав і права / Григорій Сковорода / [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://dovidka.biz.ua/vsyakomu-gorodu-nrav-i-prava-skovoroda>
12. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу : теорія й практика / О. Скрипнюк // Віче : громадсько-політичний і теоретичний журнал. – 2015. – № 12. – С. 22-24 [Е. ресурс]. – Режим доступу : www.viche.info
13. Цурканова І.О. Сутність та особливості централізації та децентралізації органів влади в Україні / Ірина Олександрівна Цурканова // Наукові праці. Політологія. – Вип. 185. – Том 197 [Е. ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-13.pdf>

REFERENCES

1. Boryslavs'ka O., Zaverukha I., Zakharchenko E. ta in. Detsentralizatsiya publichnoyi vlady : dosvid yevropeys'kykh krayin ta perspektyvy Ukrainy / O. Boryslavs'ka, I. Zaverukha, E. Zakharchenko ta in. // Shveytsars'ko-ukrayins'kyu proekt «Pidtrymka detsentralizatsiyi v Ukraini – DESPRO. – К. : TOV «Sofiya» – 2012. – 128 s. Regime to access : [http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf) (in Ukrainian).
2. Hladka T.I. Detsentralizatsiya vlady v Ukraini yak zasib posylennya demokratiyi ta pidvyshchennya yiyi stabil'nosti / T.I. Hladka // Derzhavne upravlinnya : udoskonalennya ta rozvytok. Regime to access : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=937> (in Ukrainian).
3. Hroysman V. Protsesy tsentralizatsiyi ta detsentralizatsiyi v suchasnomu derzhavnomu upravlinni / Volodymyr Hroysman // Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya. – 2015. – Vyp. 2. – S. 26-37. Regime to access : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2015_2_5.pdf (in Ukrainian).
4. Danylyshyn B. Yak detsentralizuvaty upravlinnya v Ukraini / B. Danylyshyn // Ekonomichna pravda. – 2015. – 13 lypnya. Regime to access : <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/07/13/550472/> (in Ukrainian).
5. Zakon Ukrainy «Pro vnesennya zmin do Byudzhetnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhbyudzhetnykh vidnosyn» // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. – 2015. – № 12. Regime to access : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/79-19> (in Ukrainian).
6. Zakon Ukrainy «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo podatkovoyi reformy» // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. – 2015. – № 7-8. Regime to access : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (in Ukrainian).
7. Zakon Ukrainy «Pro mistseve samovryaduvannya v Ukraini» // Vidomosti Verkhovnoyi Rady. – 1997. – № 24. Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97> (in Ukrainian).
8. Konstytutsiya Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. – 1996. – № 30. Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254> (in Ukrainian).
9. Nahorna M.M. Detsentralizatsiyni reformy v Ukraini yak instrument rozvytku mistsevoyi demokratiyi : pravovi ta politychni aspekty / Mykhaylyna Mykhaylivna Nahorna // Hileya : naukovyy visnyk. Zbiryk naukovykh prats' / Hol.red. V.M. Vashkevych. – К. : «Vydavnytstvo «Hileya», 2016. – Vyp. 109 (6). – S. 393-400 (in Ukrainian).
10. Praktychnyy posibnyk z pytan' formuvannya spromozhnykh terytorial'nykh hromad. V ramkakh proektu «Initsiatyva zakhystu prav ta predstavleniya interesiv mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini» (proekt DIALOH). Asotsiatsiya mist Ukrainy. Rezhym dostupu : http://zhydachivrd.org.ua/file/image/051/posibnik_gromadi_1.pdf (in Ukrainian).
11. Skovoroda H. Vsyakomu horodu нрав і права / Hryhorii Skovoroda. Rezhym dostupu : <http://dovidka.biz.ua/vsyakomu-gorodu-nrav-i-prava-skovoroda> (in Ukrainian).
12. Skrypnyuk O. Detsentralizatsiya vlady yak chynnyk zabezpechennya stabil'nosti konstytutsiynoho ladu : teoriya y praktyka / O. Skrypnyuk // Viche : hromads'ko-politychnyy i teoretychnyy zhurnal. – 2015. – № 12. – S. 22-24. Rezhym dostupu : www.viche.info (in Ukrainian).
13. Tsurkanova I.O. Sutnist' ta osoblyvosti tsentralizatsiyi ta detsentralizatsiyi orhaniv vlady v Ukraini / Iryna Oleksandrivna Tsurkanova // Naukovi pratsi. Politolohiya. – Vyp. 185. – Tom 197. Rezhym dostupu : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-13.pdf> (in Ukrainian).

Legal and political aspects of the projects rationale of the administrative-territorial, budget and other decentralized reforms in Ukraine

M. M. Nahorna

Abstract. The article provides the analysis of the legal and political aspects of the projects rationale of the administrative-territorial, budget and other decentralized reforms in Ukraine. The main attention is focused upon the review of financial capability of the local self-government's authorities to which the bulk of credentials is delegated, as far as the community is the first and foremost fundamental unit in the system of administrative-territorial division of Ukraine. Thus, the very implementation of the decentralized reform through the union of the territorial communities can guarantee the transition of the local self-government to a new level.

Keywords: local democracy, local self-government, community, decentralized reform, tax system, local budgets.

Правовые и политические аспекты содержания проектов административно-территориальной, бюджетной и других децентрализованных реформ в Украине

М. М. Нагорна

Аннотация. В данной статье представлен анализ правовых и политических аспектов содержания проектов административно-территориальной, бюджетной и других децентрализованных реформ в Украине. Большой интерес представляет просмотр финансовой состоятельности органов местного самоуправления, где значительное место отводится общине, которой делегируется львиная доля полномочий, ведь именно община является первичной, базовой, главной единицей в системе административно-территориального устройства Украины. Именно внедрение децентрализованной реформы через объединение территориальных общин может стать залогом перехода местного самоуправления на качественно новый уровень.

Ключевые слова: местная демократия, местное самоуправление, территориальная община, децентрализованная реформа, налоговая система, местные бюджеты.